

Między nami nauczycielami, a rodzicami.....

Co warto wiedzieć?

W tym numerze:

- Istota, charakter i funkcje zabawy.
- Dziecko zdolne.
- Jak wdrażać dziecko do samodzielnej nauki?
- Warto przeczytać.
- Warto zobaczyć.

ISTOTA, CHARAKTER I FUNKCJA ZABAWY.

„Zabawa” to czynność która sprawia przyjemności, bez względu na końcowy rezultat. Dziecko bawi się dobrowolnie, bez przymusu z zewnątrz, a celem zabawy jest tylko rozrywka. Zabawa jest dostosowana do faz rozwoju dzieci. Poszczególne zabawy mają określony termin pojawiania się i znikania. W miarę rozwoju dziecka zabawa staje się coraz bardziej złożona. Dzieci zaczynają potrzebować zabawek, a okres zabawki swój punkt kulminacyjny osiąga między 7 i 8 rokiem życia.

Zabawa dziecka jest czynnością spontaniczną i bezpośrednią. Dziecko bawi się w wybranym przez siebie czasie i miejscu. Wraz z wiekiem zwiększa się potrzeba planowania zabaw, spontaniczność jest ujmowana w pewne formy. Liczba zabaw zmniejsza się wraz z wiekiem – największa ich różnorodność występuje między siódmym a dziewiątym rokiem życia dziecka, natomiast między dziesiątym

a trzynastym zauważa się spadek zainteresowania zabawami przez dzieci. Jest to efekt zmniejszania się ilości czasu przeznaczanego na zabawę, zwiększonej ilości zainteresowań, obowiązków. Dziecko wówczas wybiera zabawy najbardziej przez siebie lubiane i głównie na nich poprzestaje. Wraz z wiekiem zwiększa się czas poświęcony poszczególnej, wybranej zabawie. Wiąże się to z przedłużaniem trwałości uwagi – starsze dzieci mogą się dłużej cieszyć zabawą niż dzieci małe. Warto wspomnieć też o roli czynnika fizycznego, która wraz z wiekiem zdecydowanie maleje. Dzieci do końca młodszego wieku szkolnego są bardziej aktywne, ich zabawa wymaga dużego nakładu energii fizycznej.

Jest wiele czynników, które pełnią istotną rolę w zabawie dzieci. Od nich zależy czy dziecko się bawi i jak to robi. Jednym z ważniejszych elementów jest zdrowie – im dziecko jest zdrowsze, tym więcej ma sił i energii do zabawy czynnej. Stopień rozwoju motorycznego osiągnięty w danym wieku przez dziecko również odgrywa znaczącą rolę w decydowaniu o rodzaju zabaw – dobra kontrola motoryczna umożliwi bowiem wybór zabaw aktywnych. Niezwykle istotna jest inteligencja dziecka. Dzieci zdolne są bardziej czynne, pomysłowe. Interesują je zabawy inscenizacyjne, twórcze. Zajmuje je większa ilość zabaw i więcej im poświęcają czasu. Rzadziej biorą udział w zabawach związanych z wysiłkiem fizycznym, są bardziej samotne i mają więcej ulubionych zajęć. Niewątpliwie na zabawę ma również wpływ płeć dziecka i tradycje domu rodzinnego - dzieci uświadamiane są stopniowo, że inne zabawy są stosowne dla chłopców a inne dla dziewcząt. Nie wolno zapomnieć też o roli czynnika jakim jest środowisko, a tu należy wziąć pod uwagę warunki społeczno – ekonomiczne, od których będzie zależał rodzaj zabaw i użycie zabawek, ilość wolnego czasu, która będzie decydować o tym, jak długo się dziecko bawi i jak mocno się w zabawę angażuje oraz urządzenia do gier i zabaw, które również będą mieć wpływ na rodzaj podejmowanych przez dziecko zabaw.

Zabawa ma bardzo duże znaczenie w rozwoju dziecka. Zabawa aktywna wpływa na rozwój mięśni, a ponadto rozwija wszystkie części ciała dziecka. Stanowi też ujście dla nadmiaru energii, która dzięki temu nie powoduje napięcia, nerwowości i drażliwości. Zabawa ma też znaczenie dla rozwoju umysłowego dziecka. Pozwala mu zrozumieć i poznać świat, dostrzec różnicę między rzeczywistością a fantazją.

Utrwala i doskonali przyswojone wiadomości, sposoby myślenia i działania, rozwija zmysły i wzbogaca zasób wiedzy dziecka o otoczeniu. Stwarza możliwość poznania samego siebie, zbudowania własnego wizerunku. Rozwija wyobraźnię, pobudza ją do nieustannego wysiłku i doskonali. Stymuluje twórczość, dając przekonanie, że tworzenie czegoś nowego i innego może być powodem zadowolenia. Wpływa na kształtowanie uczuć. Daje możliwość ekspresji emocjonalnej, ujścia dla konfliktów uczuciowych, zaspokaja potrzebę osiągnięć. Jest swoistą szkołą uczuć, gdyż dziecko odgrywając różnorodne role, wczuwa się w świat przeżyć osoby, którą ma w wyobraźni. Zabawa odgrywa też dużą rolę w procesie socjalizacji dziecka. Zaspokaja potrzebę kontaktów społecznych. Wpływa na kształtowanie umiejętności kierowania swym zachowaniem, uczy przestrzegania i dostosowywania się do określonych norm i reguł postępowania. Dziecko przyjmuje w zabawie na siebie różne role, co ułatwia mu ustalić, które z nich dają mu więcej zadowolenia. Umożliwia mu wypróbowanie swych zdolności i umiejętności bez konieczności brania pełnej odpowiedzialności za swe czyny. Zabawy zespołowe pozytywnie oddziałują na kształtowanie się cech osobowości, takich jak koleżeńskość, życzliwość, chęć niesienia pomocy, poczucie odpowiedzialności, obowiązkowość, wytrwałość i cierpliwość, powstawanie nowych motywów działania, uspołecznienie i zdyscyplinowanie.

D Z I E C K O   Z D O L N E

Każde dziecko przychodząc na świat jest wyjątkowe i każde przynosi ze sobą ogromny potencjał, bagaż możliwości i zdolności. Zdolności są to różnice indywidualne, sprawiające, że przy danym zasobie wiedzy, praktyki i takich samych warunkach zewnętrznych oraz równej motywacji, jedni ludzie sprawniej niż inni wykonują dane czynności, w tym także szybciej uczą się nowych rzeczy.

Zdolności człowieka możemy podzielić na trzy rodzaje:

zdolności kierunkowe to te, które wiążą się z określoną sferą aktywności: zdolności plastyczne, muzyczne, taneczne.

zdolności ogólne to te, które pozwalają uczyć się w zakresie wiedzy teoretycznej. Dzieci o takich zdolnościach wykazują lepszą pamięć, dużo wcześniej niż rówieśnicy chodzą, mówią, czytają a także posiadają umiejętność posługiwania się wcześniej opanowanym materiałem.

zdolności twórcze przejawiają się w umiejętności tworzenia rzeczy nowych.

Już w wieku przedszkolnym możemy zaobserwować wyraźne sygnały świadczące o ponadprzeciętnych możliwościach niektórych dzieci.

Jak rozpoznać zdolne dziecko ?

Oto charakterystyczne cechy szczególnie uzdolnionych dzieci:

- Jest bystrym obserwatorem.
- Wykonuje zadania umysłowe z przyjemnością.
- Uczy się szybko i dobrze.
- Zadaje bardzo dużo pytań.
- Ma oryginalne pomysły.
- Skupia swoją uwagę na tym, co mu się pokazuje nowego.
- Ma dobrą pamięć.
- Lubi czytać.
- Przewodzi w grach z innymi dziećmi (rówieśnikami).

- Ma pomysły na zabawę, gdy bawi się z innymi.
- Spędza dużo czasu na malowaniu itp.
- Ma dobre wyczucie perspektywy i szczegółu, gdy rysuje.
- Rysuje oryginalne rysunki, które nie przypominają prób innych dzieci.
- Lubi oglądać obrazy i komentować je.
- Ma dobre poczucie rytmu i lubi poruszać się w takt melodii.
- Posługuje się ekspresywnymi ruchami ciała dla okazania nastroju, emocji.
- Ma dobrą koordynację ruchów.
- Nie zraża się łatwo, gdy coś jest nie po jego myśli.
- Wcześnie zaczyna czytać.
- Lubi rozwiązywać zadania liczbowe.
- Pragnie poznać przyczynę zjawisk.
- Jest manualnie zręczny i potrafi manipulować niewielkimi przedmiotami.
- Bardzo pochłaniają go rzeczy, wobec których wykazuje zainteresowanie.
- Bez przerwy eksperymentuje z nowymi rzeczami.
- Woli samodzielnie rozwiązywać problemy.
- Jest bardzo pomysłowy w znajdowaniu odpowiedzi i nowych sposobów robienia czegoś.
- Ma bujną, bogatą wyobraźnię, tworzy świat fantazji.
- Jest ożywiony, gdy rozwiązuje problem bądź dokonuje jakiegoś odkrycia.
- Przejawia radość życia.
- Jest pewny siebie, jeśli chodzi o jego umiejętności rozwiązywania nowego problemu.
- Ma bardzo wielu przyjaciół i kolegów.

- Jest zawsze skore do odkrywania nowego otoczenia.
- Inni traktują je jako przywódcę.
- Wymyśla pomysłowe opowiadania i lubi je opowiadać.
- Przejawia bardzo niezależną postawę wobec życia.
- Przejawia zamiłowanie do zabaw językowych, gier słownych.
- Niegrzecznie zachowuje się zwłaszcza w chwilach znudzenia.
- Brak cierpliwości wobec rówieśników wolniej kojarzących fakty.

Świat potrzebuje ludzi inteligentnych, dlatego odpowiedzialność wychowania zdolnych dzieci, czy nawet genialnych zależy w dużej mierze od dorosłych, a przede wszystkim od rodziców. Każde dziecko rodzi się by być geniuszem. To, czy jego wrodzony potencjał zostanie urzeczywistniony, będzie znaczącym krokiem w kierunku jego rozwoju zdolności. Dostarczenie dziecku środowiska, które umożliwi rozwój jego wybitnej inteligencji, zdolności twórczych i społecznych jest wyzwaniem i nagrodą na bycie rodzicami dzieci zdolnych.

JAK WDRAŻAĆ DZIECKO DO SAMODZIELNEJ NAUKI?

Nauka samodzielnego odrabiania lekcji i przyswajania wiedzy musi odbywać się stopniowo. Nie możesz nagle powiedzieć dziecku: "Od dziś uczysz się sam". Jeśli do tej pory odrabiałaś z dzieckiem prace domowe, to powinna być pierwsza zmiana, którą wprowadzisz. Poinformuj je, że są to zadania, które powinien wykonywać samodzielnie, a ty możesz mu tylko wytłumaczyć, jeśli

czegoś nie rozumie lub sprawdzić efekt końcowy. Z początku dziecko na pewno będzie protestować, przeciągać siedzenie nad książką w nieskończoność, odmawiać działania lub płakać. Wynika to z faktu, że nie chce stracić możliwości kontaktu z tobą. Dlatego musisz mu wytłumaczyć, że na wykonanie zadania ma określony czas (możesz ustawić minutnik), a po odrobieniu wszystkich prac będziecie się razem bawić. Zanim zostawisz dziecko z zadaniem do wykonania upewnij się, że rozumie zagadnienie. Pochwal je, gdy uda mu się je rozwiązać.

W przypadku niektórych dzieci najlepiej sprawdza się metoda mniejszych kroków. Samodzielną naukę możecie rozpocząć od tych przedmiotów, które najbardziej lubi lub z którymi radzi sobie najlepiej. Gdy samodzielne rozwiązywanie zadań z matematyki nie będzie już dla niego problemem, przejdźcie do tych przedmiotów, które idą dziecku gorzej.

Samodzielna nauka przed klasówką

Odrabianie prac domowych to jedno, a samodzielne powtarzanie materiału ze szkoły – drugie. Tutaj musicie wspólnie z dzieckiem opracować najlepszy system. Obecnie większość podręczników na końcu każdego rozdziału ma pytania dotyczące materiału lub zadania do wykonania. Możesz poprosić dziecko, by w skupieniu przeczytało dany rozdział, a potem przepytać je z jego zrozumienia. Jeśli dziecko ma problem z przedmiotami ścisłymi, spróbuj wytłumaczyć mu zagadnienia, których nie rozumie, a następnie po-

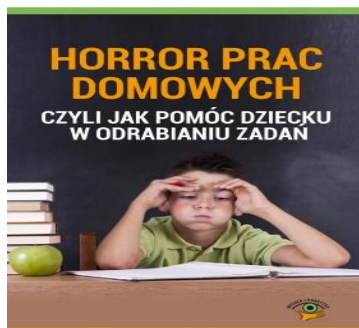

proś, by samodzielnie rozwiązało kilka zadań. Sprawdź, czy wykonało je poprawnie i, jeśli nadal czegoś nie rozumie, tłumacz do skutku.

Samodzielnej nauce dziecka nie sprzyja siedzenie z nim w tym samym pokoju, zagładanie mu przez ramię i poprawianie, gdy tylko zrobi błąd. Najlepiej pozostawić ucznia samego, by wykonał zadanie i dopiero wtedy sprawdzić, czy dziecko zrobiło je poprawnie. Nie krzycz, jeśli coś mu nie wychodzi, nie narzucaj własnego zdania (na przykład podczas pisania wypracowań), za to nagradzaj wszelkie przejawy samodzielności i entuzjazmu.

Nauczenie dziecka samodzielnej nauki to trudna i żmudna praca, ale zawsze się opłaca. Nawet jeśli przez to oceny małego ucznia będą niższe niż w czasach, gdy uczyliście się wspólnie, nie jest to powodem do niepokoju. Najważniejszy jest tu przecież efekt końcowy – a Twoim celem jest, by dziecko potrafiło sobie poradzić w szkole, by stało się samodzielne i umiało zdobywać wiedzę.

Warto przeczytać:

„Horror prac domowych, czyli jak pomóc dziecku w odrabianiu zadań”- (E-book) Magdalena Goetz
Publikacja podpowiada rodzicom, jak radzić sobie z nadmiarem domowych zadań, które muszą odrobić dzieci. Przeznaczona jest zarówno dla rodziców dzieci młodszych, jak i starszej młodzieży. W publikacji między innymi, wskazówki, jak zachęcać dziecko do samodzielnej

nauki i odrabiania prac domowych, informacje o tym, czy zadania domowe są konieczne, odpowiedź na pytanie, kto decyduje o ich obligatoryjnym zadawaniu

Warto zobaczyć:

Dla 10-letniego Auggiego nie ma niczego bardziej niezwykłego niż "zwykły dzień w szkole". Urodzony z licznymi deformacjami twarzy, dotąd uczył się w domu pod okiem mamy. Teraz jednak, zaczynając 5 klasę w normalnej szkole, ma nadzieję, że koledzy potraktują go jak zwyczajnego chłopca. Jego wygląd sprawia, że staje się szkolną sensacją, a dla wielu wręcz "dziwadłem". Jedni się z niego śmieją, inni wytykają palcami, ale nikt tak naprawdę niczego o nim nie wie. Wszystko zacznie się zmieniać, gdy w szkole pojawi się nowa uczennica. Uroczą Summer potrafi dostrzec w Auggiem coś więcej niż nietypowy wygląd. Wystarczy jeden przyjazny gest, jedna pomocna dłoń, by obudzić w Auggiem siłę, dzięki której będzie potrafił udowodnić, że nie tylko twarz czyni go kimś niezwykłym.

LITERATURA:

1. Elkonin Daniil Borisovič, „Psychologia zabawy”.
2. Hurlock Elizabeth B., „Rozwój dziecka”.
3. Lewis Dawid, „Jak wychować zdolne dziecko”, PZWL, Warszawa 1988.
4. Limont Wiesława, „Zdolności twórcze dzieci w wieku przedszkolnym”, Wychowanie w Przedszkolu 8/2002.
5. Przetacznik-Gierowska Maria, „Psychologia rozwojowa i wychowawcza wieku dziecięcego”.
6. Tyszkowa Maria, „Rola zabawy w rozwoju psychiki dziecka” [w] „Wychowanie w Przedszkolu”, 2-3/1990.
7. Żebrowska Maria, „Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży”.